Correctievoorschrift HAVO

2023

tijdvak 1
dinsdag 9 mei
07.30 - 11.00 uur

Nederlands

Verwerken scores
Verwerk de scores van alle kandidaten in het online AWP-programma.
De scores moeten uiterlijk maandag 5 juni 2023 om 12.00 uur ingevuld zijn.

110401231-c-def

Het correctievoorschrift bestaat uit:
1 Regels voor de beoordeling
2 Algemene regels
3 Vakspecifieke regels
4 Een beoordelingsmodel

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 30, 31 en 32 van het Landsbesluit eindexamens vwo-havo-vsbo d.d. 23-06-2008, PB 2008 no 54.
Voor de beoordeling zijn de volgende passages van bovenvermelde artikelen van het Landsbesluit van belang:

1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het ETE (Examenbureau).
2 De directeur doet de van de examinator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.
3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het ETE (Examenbureau).
4 De examinator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen van toepassing:

1 De examinator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, .., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;

3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
3.4 indien slechts een voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
3.5 indien meer dan een voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd worden, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan een antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.

5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar een keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

7 Indien de examinator of de gecommitteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dit examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij dient de fout of onvolkomenheid wel mede te delen aan het ETE. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen door het ETE rekening gehouden.

8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer. Dit cijfer kan afgelezen worden uit omzettingstabellen die beschikbaar worden gesteld na bepaling van de definitieve cesuur door het ETE.

3 Vakspecifieke regels

Voor het vak Nederlands HAVO zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

1 Teksten met vragen
- 1.1 Bij de beoordeling van antwoorden op open vragen worden, gelet op de aard van de opgaven, geen punten afgetrokken voor spelfouten. Voor idiomatische en grammaticale oneffenheden geldt hetzelfde, tenzij het antwoord er minder juist of zelfs fout door wordt.
- 1.2 Bij enkele open vragen wordt aangegeven dat de kandidaat zich aan een bepaalde antwoordlengte moet houden. Indien de kandidaat bij een dergelijke vraag een antwoord geeft dat inhoudelijk volledig goed is en dat strikt, dus zonder enige overschrijding, binnen de gegeven antwoordlengte valt, *kan* daarvoor een extra deelscore van 1 scorepunt toegekend worden. Dit wordt in het beoordelingsmodel aangegeven.

2 Samenvatting
- 2.1 De beoordeling van de samenvatting geschiedt aan de hand van een overzicht van de in de opdracht gevraagde informatie-elementen.
- 2.2 Bij het toekennen van het aantal scorepunten aan de informatie-elementen dient gelet te worden op de inhoud, samenhang en formulering:
  - Inhoud: de informatie-elementen dienen inhoudelijk correct te worden weergegeven.
  - Samenhang: indien de kandidaat een aantoonbaar onjuist verband legt tussen twee informatie-elementen, dienen aan één van beide, afhankelijk van de gemaakte fout, geen punten te worden toegekend.
  - Formulering: de weergave van de informatie-elementen moet begrijpelijk zijn voor een lezer die de uitgangstekst niet kent en moet bestaan uit goedlopende zinnen die een doorlopend geheel vormen (eventueel in enkele alinea's). De samenvatting mag dus niet als puntsgewijze opsomming of in telegramstijl genoteerd zijn. Voor een informatie-element dat geheel in telegramstijl is weergegeven, dienen geen scorepunten te worden toegekend.
- 2.3 Voor spelfouten worden geen punten afgetrokken. Hetzelfde geldt voor idiomatische en grammaticale oneffenheden, tenzij een inhoudselement er minder juist, minder volledig of zelfs fout door wordt.
- 2.4 Het is de kandidaat toegestaan het genoemde maximumaantal woorden in de samenvattingsopgave met 10% van het aantal toegestane woorden te overschrijden. Indien door de kandidaat het aantal toegestane woorden met meer dan 10% wordt overschreden, worden voor de grotere overschrijding per vijf woorden 2 scorepunten afgetrokken. Zie verder het beoordelingsmodel.

Voor dit centraal schriftelijk examen Nederlands HAVO eerste tijdvak 2023 kunnen maximaal 49 scorepunten worden behaald. Het examen bestaat uit een tekst met 21 vragen en een tekst met een samenvattingsopdracht.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.
Let op: Aan het juiste antwoord op de meerkeuzevraag die betrekking heeft op de hoofdgedachte van de tekst worden 2 scorepunten toegekend (vraag 19).

Alle open vragen moeten in het Nederlands beantwoord zijn.
De antwoorden en de samenvatting dienen uiteraard beoordeeld te worden op basis van hetgeen in de Algemene regels, met name 2.3, en in de Vakspecifieke regels, met name 3.2.2, vermeld wordt.

Tekst 1 Het staat geschreven in de sterren

1 maximumscore 2

1 JA
2 NEE
3 JA
4 NEE

Indien 4 antwoorden juist	*2*
Indien 3 of 2 juist	*1*
Indien minder dan 2 juist	*0*

2 C

3 A

4 C

5 C

6 C

7 D

8 D

Vraag	Antwoord	Scores

9 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord:
Hoe groot is de belangstelling voor astrologie in deze tijd? / Hoe populair is astrologie momenteel? Hoe populair is astrologie in onze samenleving?

Indien correcte vraag met de onderstreepte elementen	*2*
Indien correcte vraag met foutieve aanvullingen	*1*
Indien inhoudselementen wel aanwezig maar niet als vraag geformuleerd	*1*
Voor elk gemist element 1 punt aftrekken.	

NB: Alleen de eerste 15 woorden beoordelen.

10 C

11 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist antwoord:
… om een verklaring te geven voor hun eigen gedrag/handelen (en dat van anderen). / … om een oorzaak/reden te vinden voor iets wat ze hebben gedaan. / … om in jezelf / zich in hun persoonlijke karakter (en dat van anderen) te kunnen/leren verdiepen.

NB: Alleen de eerste 15 woorden beoordelen.

12 maximumscore 2

- nummer 2 1
- nummer 5 1

13 maximumscore 2

- … aantrekkelijk kan zijn voor cultuurchristenen / voor mensen die niet meer religieus zijn / niet traditioneel religieus zijn 1
- … simpel/toegankelijk/laagdrempelig is. / weinig/minder commitment vereist 1

NB: Geen punt toekennen aan een antwoord als:
… afname in geloof in goden.

Alleen de eerste 20 woorden beoordelen.
Volgorde bij de bullets is inwisselbaar.

Vraag	Antwoord	Scores

14 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist antwoord:
… de gegevens van de astrologie gedekt worden door natuurwetten. / … de astrologie wetenschappelijk onderbouwd kan worden. / … er wetenschappelijk verband is tussen planetaire bewegingen/astrologie en gebeurtenissen hier op aarde. / Astrologie wel op feiten / bewijs berust en niet helemaal op emoties. / Astrologie gebaseerd is op feiten / bewijs.

NB: Geen punt toekennen aan antwoorden als:
… astrologie gebaseerd is op waarheid. / … astrologie (geen) onzin is.

Alleen de eerste 15 woorden beoordelen.

15 C

16 maximumscore 2

- de populariteit / aantrekkelijkheid (van astrologie) 1
- het gebruik / de zingeving / nut / de toepassing / het belang (van astrologie) / de behoefte (aan astrologie) 1

NB: Geen punt toekennen als het onderwerp als een zin is geformuleerd.
Geen punt toekennen aan een antwoord als:
spiritualiteit bij astrologie

17 C

18 C

19 maximumscore 2

A *(Let op: dit is de hoofdgedachtevraag, dus 2p of 0p hier.)*

20 B

21 maximumscore 2

- nummer 2 1
- nummer 7 1

Tekst 2 Onderwijs is een spelletje

22 maximumscore 21

In een goede samenvatting (200 woorden) moeten de volgende informatie-elementen opgenomen zijn. Verdeling van de deelscorepunten over de verschillende elementen is hierbij aangegeven. Het onderstaande is een voorbeelduitwerking. ***Uitwerkingen in andere bewoordingen met gelijke strekking zijn uiteraard ook mogelijk.***

Verschijnsel en omschrijving ***(max 3p)***

- In het onderwijs is gamification niet meer weg te denken. 1
- Gamification is het inzetten van games die een nuttig doel hebben en 1
- (daarnaast) het toepassen van spelelementen op dingen die geen spel zijn. 1

Nut ***(max 5p)***

- Games worden ontworpen om / zijn nuttig om / helpen om 1
- de motivatie aan te spreken, /op peil te houden,/ te vergroten 1
- het onderwijs stimulerender te maken, / de voortgang te belonen, 1
- bij te dragen aan een positievere/betrokken houding van studenten, 1
- en nieuwe kennis op te doen. 1

Kanttekeningen ***(max 2p)***

- Maar spelelementen of niet, de moeilijkheid (van een som) blijft wel gelijk. / Spelelementen kunnen wel helpen, maar de leerlingen moeten zich toch dezelfde lesstof eigen maken. *(de tegenstelling moet blijken uit het genoteerde)* 1
- Succeservaringen zijn voor de motivatie (uiteindelijk) het belangrijkst. 1

Voorwaarde ***(max 1p)***

- (Voorwaarde is dat) gamification moet niet voorbijgaan aan alle bestaande inzichten over lesgeven en leerstijlen/hoe mensen leren. / Er moeten (wel) didactische inzichten ten grondslag liggen aan spelelementen in het onderwijs. / het allerbelangrijkste is dat spelelementen het leerproces ondersteunen en niet alleen leiden tot meer betrokkenheid. 1

Voordelen en nadelen ***(max 7p)***

- Positief (aan gamification) is dat onderwijsgames (vaak/wel) leuk zijn, 1
  Positief (aan gamification) is dat onderwijsgames (vaak/wel) leuk zouden moeten zijn = 0
- en leerlingen kunnen dankzij games autonomer (met de lesstof) aan de slag. / en leerlingen zijn dankzij games autonomer. 1

- Maar (autonomie is onwenselijk), / Maar met zo'n technologische en individualistische kijk op onderwijs gaan belangrijke zaken verloren. / Er zijn ook nadelen: 1
- socialisatie/het (sociale aspect van) samen leren/gezamenlijkheid verdwijnt. 1
- Daarnaast bewegen kinderen al zo weinig. / bewegen kinderen (hierdoor nog) minder. 1
- Bovendien hebben vooral kinderen uit lagere sociaaleconomische klassen juist de interactie met een docent en medeleerlingen nodig. 1
- Signaalwoord(en) van opsomming gebruikt 1

Afrondende conclusies ***(max 3p)***

- Er zit dus een grens aan wat games kunnen doen. 1
- Gamification in het onderwijs gaat om motivatie. 1
- (Maar) wat uiteindelijk echt het verschil maakt, is een goede docent. / (Maar) een goede docent is belangrijker. / (Maar) je hebt een goede docent nodig 1

Regeling met betrekking tot woordgrensoverschrijding (200 woorden) van de samenvatting

Tel het exacte aantal woorden. Voor de eerste overschrijding met 20 woorden dienen geen scorepunten te worden afgetrokken. Voor elke volgende overschrijding dienen per 5 woorden steeds 2 scorepunten te worden afgetrokken tot een maximum van 21 scorepunten. De toepassing van de aftrekregeling kan nooit leiden tot een negatieve score bij deze samenvattingsopgave. De minimumscore voor de opdracht is 0.

Schematisch:

t/m 220 woorden:	*0 punten aftrek*
221 - 225 wrd:	*2 punten aftrek*
226 - 230 wrd:	*4 punten aftrek*
231 - 235 wrd:	*6 punten aftrek*
236 - 240 wrd:	*8 punten aftrek*
241 - 245 wrd:	*10 punten aftrek*
246 - 250 wrd:	*12 punten aftrek*
251 - 255 wrd:	*14 punten aftrek*
256 - 260 wrd:	*16 punten aftrek*
261 - 265 wrd:	*18 punten aftrek*
266 - 270 wrd:	*20 punten aftrek*
vanaf 271 wrd:	*21 punten aftrek*